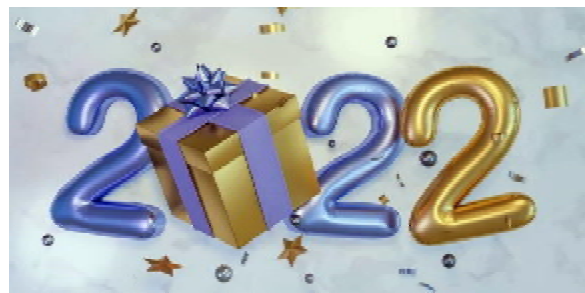

МИРУ, ЩАСТЯ, ДОБРА, УСПІХІВ!

МИСЛИТИ – І ТВОРИТИ ДОБРО!

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 24 (545)
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
29 грудня 2021 року

ПРИВІТАННЯ

«БАЖАЮ, ЩОБ У ПРИЙДЕШНЬОМУ РОЦІ СВІТ ВІДЧИНІВ ПЕРЕД ВАМИ НОВІ ДВЕРІ ДО УСПІХУ»

*Дорогі колеги та студенти!
Щирі серцем вітаю Вас з Новим роком і Різдвам Христовим!*

Рік, який відходить в історію, був багатий на події та досягнення як університету загалом, так і кожного особисто. Він подарував нам радість зустрічей та відкриттів, перемог і досягнень, новий професійний та життєвий досвід. З упевненістю можемо сказати, що Тернопільський національний медичний університет імені Івана Горбачевського завершує 2021 рік результативно. Ми реалізували чимало проєктів, отримали високі позиції в міжнародних рейтингах, вдосконалили навчальний процес і зміцнили матеріально-технічну базу. Наші науковці й викладачі отримали багато перемог у різних професійних і громадських конкурсах, міжнародних наукових та освітніх грантів. Студенти гідно представляли університет на заходах різного рівня. Це стало можли-

вим завдяки злагодженій роботі колективу, самовідданій праці кожного з вас.

У ці святкові дні висловлюю щирю вдячність кожному студенту, аспіранту, викладачу та працівнику нашого університету за сумлінну працю, успішне навчання, активну громадянську позицію, за той морально-психологічний клімат, що творить неповторну академічну атмосферу ТНМУ.

Нехай Новий рік подарує світлу надію й великі сили, виконає всі добрі бажання та принесе щастя у ваш дім! Бажаю, щоб у прийдешньому році світ відчинив перед вами нові двері до успіху. Зичу новорічної радості та непередбачуваного дива, чарівної історії та яскравих, веселих моментів.

У Різдвяний вечір немає кращого місця, ніж рідний дім! Бажаю вам цього Святвечора зібратися за святковим столом з найдорожчими для вас людьми – з рідними, сім'єю, родиною. Хай Різдвяна зоря запалить у наших серцях вогонь віри та любові, надії та оптимізму, наснаги та невичерпної енергії! Хай Різдвяні свята принесуть у наші оселі відчуття затишку новими надіями та дають духовні сили! Нехай Новонароджений Спаситель принесе в усі українські родини мир, спокій та злагоду, обдарує нас довголіттям, духовною радістю й дасть упевненість у завтрашньому дні!

З Новим роком і Різдвам Христовим!

Ректор – Михайло КОРДА

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

Юлія ШКОРБЕЦЬКА – студентка 3 курсу медичного факультету.

Стор. 5

У НОМЕРІ

Стор. 3-4

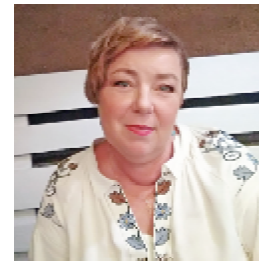
АКАДЕМІК МИКОЛА ТРОНЬКО: «МОЇ НАУКОВІ МРІЇ, ПЛАНИ НЕРОЗРИВНО ПОВ'ЯЗАНІ З ІНСТИТУТОМ»

Щороку у столичному Інституті ендокринології та обміну речовин імені В.П. Комісаренка отримує кваліфіковану меддопомогу майже 30 тисяч осіб з усієї країни. Про нинішнє життя закладу та плани на майбутнє цікавимося в його директора – члена-кореспондента НАНУ, академіка НАМН України, лауреата Державної премії України в галузі науки й техніки та академічних премій імені О.О. Богомольця й В.П. Комісаренка **Миколи Тронька**.

Стор. 6-8

ПРОФЕСОРКА АНТОНІНА ПРИШЛЯК: «ГОЛОВНЕ – ЛЮБИТИ ЛЮДЕЙ, ЖИТТЯ. ЛЮБОВ – ПОНАД УСЕ»

Доктор мед-наук, професорка кафедри анатомії людини ТНМУ **Антоніна Пришляк** – лікарка за освітою та покликанням, талановита науковиця, висококваліфікована, вимоглива й справедлива викладачка. Сьогодні у «Вітальні» просимо її розповісти про найбільш пам'ятні події минулого, про життєве покликання – медицину, педагогічну й наукову діяльність, про заняття, що допомагають відпочити від роботи. І про родину – теж.

Сьогодні у «Вітальні» просимо її розповісти про найбільш пам'ятні події минулого, про життєве покликання – медицину, педагогічну й наукову діяльність, про заняття, що допомагають відпочити від роботи. І про родину – теж.

СКЛАДАННЯ ОСКІ ПІСЛЯ КАРАНТИННОЇ ПЕРЕРВИ

Після перерви на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 студенти ТНМУ повернулися до навчання і, зокрема, відпрацювання практичних навичок у симуляційному центрі. Тож наприкінці семестру студенти-медики 3, 4 та 5 курсів факультету іноземних студентів весняного набору були запрошені у міжкафедральний навчально-тренінговий центр TESIMED для складання об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ). За допомогою ОСКІ оцінюють уміння комунікувати, виконувати певні медичні маніпуляції, базові практичні (мануальні) навички.

Після реєстрації та інструктажу

студенти взяли до виконання практичних завдань послідовно на 12 різних станціях, які охоплюють ті практичні навички, що були передбачені для оволодіння навчальною програмою певного курсу.

Такий іспит дозволяє перевірити рівень оволодіння студентами практичними навичками, а також їхню здатність застосувати навичку в умовах, наближених до реальних, тобто рівень формування професійної компетентності.

Під час іспиту цього року про-

довжили використання цифрових технологій, зокрема, використання електронної форми чек-листів і спеціально розробленого програмного забезпечення для автоматичного підрахунку та реєстрації його результатів. Викладачі мали змогу заповнювати оцифровані чек-листи, використовуючи планшети, а результати передавалися для реєстрації за допомогою інтернету. Оскільки бали, отримані під час складання іспиту кожним студентом, підраховувалися автоматично, викладачі не мали жодної змоги вплинути на цей процес. Це сприяло кращій об'єктивності оцінювання та швидкості опрацювання результатів.

Інформацію надала робоча група з підготовки ОСКІ

НАУКОВЕЦЬ ТНМУ СТАВ РЕКОРДСМЕНОМ УКРАЇНИ

Керівник патентно-інформаційного відділу, доцент кафедри загальної хірургії ТНМУ Андрій Павлишин став рекордсменом України у номінації «Наука та технології в галузі винахідництва». В Андрія Володимировича найбільша кількість отриманих патентів – понад 805.

Свою винахідницьку діяльність він розпочав з 2005 року, коли отримав перший патент на корисну модель під керівництвом відомого винахідника Валерія Коптюха. Як винахідник зростав щороку: 2008-го став найкращим винахідником Тернопільської області, 2009-го – лауреатом премії імені І.Пулюя, 2019-го удостоєний почесного звання «Заслужений винахідник України» й ось тепер – рекордсмен.

Викладачі, дослідники ТНМУ понад сім років успішно реалізують винахідницьку діяль-

ність і досягають високих результатів серед інших закладів освіти. За підсумками Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» наш університет торік

авторських прав Андрія Павлишина, кандидата медичних наук, доцента кафедри загальної хірургії, керівника патентно-інформаційного відділу, забезпечила 2020 року нашому навчальному закладу 229 зареєстрованих патентів.

Андрій Володимирович зазначив, що, крім наполегливої праці, дуже важливою є підтримка та розуміння. Він висловив подяку всім, хто надихав його, зокрема, відомому винахідникові Валерію Коптюху, колективу ТНМУ, ректору Михайлові Корді, проктору з наукової роботи Іванові Кліщу, провідному фахівцю патентного відділу Наталії Хандралі, керівнику ГО «Науковці активують світ» Анатолію Курилу, дружині та сину, батькам, Національному реєстру рекордів України.

Пресслужба ТНМУ

посів перше місце серед вишів України щодо винахідницької активності. Старанна щоденна праця та налагоджена робота щодо підготовки патентно-ліцензійної документації із захисту інтелектуальної власності та

ДОПОМАГАЮТЬ ЗАХИСТИТИ ТИХ, ХТО ЦЬОГО ПОТРЕБУЄ

«Зміни починаються з тебе. Допоможи захистити тих, хто цього потребує!» – саме з такими словами студенти першого курсу медичного факультету Соломія Берегуляк та Марія Соломахіна зорганізували акцію. Їх також підтримали такі студенти, як Назар Коляса, Олександр Мігенько, Софія Кіщук, Анастасія Горішна, Юлія Гоцько.

Мета акції полягала в наданні достовірної та правдивої інформації щодо щеплення людям старшого віку й молоді. Тема є досить актуальною, адже 82% усіх померлих від COVID-19 – пенсіонери.

Студенти в різних місцях Тернополя роздавали інформаційні буклети та інфопамятки щодо вакцинації, розповідали мешканцям та гостям обласного центру всю правду про захворювання та спростовували міфи.

Кожен з вас також може долучитися, завантаживши інфо-

набір за покликом bit.ly/infolunteersua, та розповсюджуючи його серед своїх знайомих і близьких.

Старші люди активно спілкувалися зі студентами, дізнаючись

багато нового та корисного про такий важливий крок, як вакцинація.

Пресслужба ТНМУ

УКРАЇНСЬКА ХУСТКА – РОДУ БЕРЕГІНЯ

Всесвітній день української хустки – неофіційне свято, яке має на меті об'єднати жінок різного фаху, віку та національ-

ціональної культурної спадщини. Споконвіку вона була не просто обов'язковим головним убором для заміжніх жінок, а й особливою реліквією, що передавалася з покоління в покоління, символом прихильності, любові, вірності, прощання, скорботи та, звичайно ж, оберегом.

Дивовижні й неповторні українські хустки усміхаються малюнками й підморгують таємничими орнаментами. В них поєднані стримані кольори та витончені малюнки, яскраві барви й ніжні візерунки, що підкреслюють ніжність та вишуканість українок, їхню природну красу.

Працівники бібліотеки ТНМУ відзначили Всесвітній день української хустки флешмобом «Українська хустка – роду Берегиня», відеозапис якого можна переглянути на каналі бібліотеки в YouTube.

Запрошуємо всіх, хто бажав, упродовж трьох днів також запрошували сфотографуватися з українською хусткою на абонементі наукової літератури бібліотеки ТНМУ.

Інформацію надала бібліотека ТНМУ

ності для збереження українських традицій. Адже саме українська хустка об'єднує жіночі покоління та передається як родина цінність від матері до доньки.

Яскрава, квітчаста українська хустка – невід'ємна частина на-

АКАДЕМІК МИКОЛА ТРОНЬКО: «МОЇ НАУКОВІ МРІЇ, ПЛАНИ НЕРОЗРИВНО ПОВ'ЯЗАНІ З ІНСТИТУТОМ»

Столичний Інститут ендокринології та обміну речовин імені В.П. Комісаренка знаний як серед фахівців цієї галузі, так і пацієнтів. Щороку тут отримує кваліфіковану меддопомогу майже 30 тисяч осіб з усієї України. В часи пандемії заклад став форпостом у лікуванні хворих на коронавірусну інфекцію, поєднану з цукровим діабетом. Про нинішнє життя інституту та плани на майбутнє розпитувала в його директора – члена-кореспондента НАНУ, академіка НАМН України, лауреата Державної премії України в галузі науки й техніки та академічних премій ім. О.О. Богомольця й В.П. Комісаренка Миколи Дмитровича ТРОНЬКА.

– Миколо Дмитровичу, в своїх інтерв'ю, які нині неважко знайти на просторах інтернету, ви часто згадуєте батька, який був військовим медиком. Чому ж ви обрали кардинально протилежну спеціалізацію?

– І справді, батько був військовим медиком, народився на Харківщині в простій селянській сім'ї та пішов вчитися на лікаря, закінчив Харківський медичний інститут. Так трапилося, що після навчання він поїхав на Далекий Схід проходити чинну військову службу, коли саме тривала війна з Японією. Відтак і став військовим лікарем.

Чому я хотів зайнятися ендокринологією? Коли настав час обирати в медінституті спеціалізацію, то до моїх рук потрапила книга оповідань Беляєва. Зараз уже й забулася назва того оповідання, але його герой додавав якусь речовину в борошно й воно збільшувалося в об'ємі. Для мене такі експерименти були цікавими. Пізніше я прочитав книгу про гормони й мене це страшенно захопило. Згодом, починаючи з третього курсу, записався до ендокринологічного наукового гуртка, щоб глибше розуміти ці теми. Після закінчення медичного інституту працював на швидкій допомозі та вступив до аспірантури, де моїм науковим керівником став засновник вітчизняної ендокринології Василь Павлович Комісаренко.

– Ким для вас по житті стала ця людина?

– Поза сумнівом – вчителем, наставником та й взагалі моїм орієнтиром. Недарма ж кажуть, що є люди, як небесні світила, за якими можна звіряти свій шлях. Таким був для мене Василь Павлович. Він народився у селі поблизу Кагарлика, що на Київщині, в простій сім'ї. Батько працював квалем, мама – в полі, а

в нього виявився талант до медичної науки. Після закінчення медичного інституту пішов у практичну медицину, але його професійний інтерес викликала ендокринологія. Навчання та становлення науковця відбувалося в Харкові. В ті роки величезний вплив на його формування мало спілкування з видатним ендокринологом Гансом Сельє, автором теорії стресу, в лабораторії якого він працював понад рік. Василь Павлович Комісаренко дуже зацікавився проблемою вивчення механізму дії гормонів кори надниркових залоз та їх ролі у фізіологічних та патологічних процесах організму. Присвятив цій проблемі все своє життя, був у числі тих, хто створив низку препаратів, що застосовують у лікуванні поширених ендокринних захворювань. Велике значення для вітчизняної медицини мав препарат, отриманий із селезінки – спленін, який був ефективним у лікуванні ранніх токсикозів вагітних, ускладнень після променевої терапії, ракових інтоксикацій тощо.

Але повернімося до того, коли я став його аспірантом. Мене дуже цікавила ендокринологія, зокрема, проблема молекулярних механізмів дії глюкокортикоїдів та інсуліну на функцію мітохондріальних та ядерних генів і роль цієї дії в реалізації гормональних ефектів. Висновком досліджень проблеми «Гормони та головний мозок» стала концепція про трофічну дію гормонів на ЦНС та їх роль у процесах метаболічної адаптації шляхом зміни пластичного, енергетичного та електролітного забезпечення функції нейрону. Водночас у співдружності з іншими науковцями я працював ще й над препаратом хлоридан, який вдалося впровадити в клінічну практику. Згодом під керівництвом Василя Павловича Комісаренка захистив кандидатську дисертацію, яка була присвячена вивченню механізмів впливу цього препарату на стан надниркових залоз, уражених раком. Докторську присвятив темі обміну стероїдних гормонів.

– Коли ви стали до стерна керівництва Інституту ендокринології та обміну речовин?

– На цю посаду мене призначили у березні 1986 року, а в квітні, як відомо, вибухнув Чорнобиль. Ясна річ, ніхто до цього не був готовий, навіть у гадці не можна було таке передбачити. Найбільш нагальною та актуальною проблемою стала патологія щитоподібної залози, зокрема рак щитоподібної залози. Почалися активні пошуки методик лікування. А вже нагромадження радіоактивного йоду в щитоподібній залозі, особливо в дітей, призводить до збільшення випадків онкопатології. Ось цієї

проблемою ми вже понад тридцять років займаємося. Взагалі ж після аварії на Чорнобильській АЕС наш інститут став своєрідним майданчиком лікування пацієнтів з ураженнями щитоподібної залози на території України, Білорусі та Російської Федерації, які також зазнали впливу радіаційного випромінювання. Це з тих часів ведемо активну співпрацю з провідними закладами США, Японії, Великобританії, Німеччини, міжнародними організаціями ВООЗ та ЮНІСЕФ щодо розв'язання проблем цієї масштабної катастрофи.

– Окрім проблем щитоподібної залози, інститут активно займається науковими пошуками й у сфері діабетології...

– До речі, це й обшир моїх наукових пошуків і фундаментальних досліджень, якими останніми роками займаюся у «Відділі фундаментальних і прикладних проблем ендокринології». Як і в усьому світі, розповсюдженість цукрового діабету, особливо другого типу, в нашій країні невпинно зростає. Захворюваність на цукровий діабет набуває ознак пандемії. Кількість хворих у всіх країнах збільшується щороку на 5-7%, а кожні 12-15 років – подвоюється. За даними Міжнародної федерації діабету, кількість дорослих хворих на цукровий діабет (20-9 років) у світі ще 2019 року досягла показників 463 мільйони, а 2045 року становитиме 700 мільйонів. В Україні півтори мільйона хворих на цукровий діабет, але поширеність хвороби при цьому в нас суттєво нижча, ніж у більшості країн Європи. І не тому, що в нас такі чудові показники, чи ми так добре лікуємо, а через те, що недостатньо виявляємо це захворювання.

– Які проблеми діабетології найбільш актуальні для України?

– Одним з найбільших викликів є ті серйозні ускладнення, які спричиняє цукровий діабет. Це і порушення з боку серцево-судинної системи, і діабетична ретинопатія, інфаркти міокарда та інсульт, діабетична нирка, діабетична стопа, які вдвічі-тричі частіше виникають у діабетиків, ніж загалом в інших людей. Науковці встановили, що основними чинниками ризику всіх цих ускладнень у хворих на цукровий діабет є гіперглікемія. Отож усі зусилля і медиків, і самих пацієнтів повинні бути спрямовані на компенсацію цукрового діабету. Потрібно, щоб рівень глюкози в крові хворого був у межі фізіологічної норми. Це єдине, що може профілакувати всі ці грізні ускладнення. Певна річ, сподіватися на свідомість пацієнтів замало, тому потрібна ефективна державна програма «Цукровий діабет», яка й була створена на вітчизняному медичному просторі. До слова, я ще пам'ятаю роки, коли щойно прийшов у цю сферу, й нам видавали один флакон інсуліну на одного хворого щомісяця, тоді, як потрібно було кілька разів на день вводити. Тож дійшли висновку побудувати власні вітчизняні заводи з виробництва інсулінів. Але час, зрозуміло, не стоїть на місці, з'явилася чимало вітчизняних та препаратів іноземного виробництва, за допомогою яких можна знижувати глю-

козу в крові, контролювати її рівень. Щоправда, лікування діабетиків не обмежується лише контролем глікемії, бо артеріальна гіпертензія та дисліпідемія є більш суттєвими чинниками ризику кардіоваскулярних ускладнень таких пацієнтів. За наявності дисліпідемії, а також усім хворим на цукровий діабет, незалежно від початкового рівня ліпідів, необхідно обов'язково призначати статини. Нині, за даними Національного реєстру, лише незначна частина хворих на цукровий діабет отримує статини й це є серйозним недопрацюванням сімейних лікарів. Не краща ситуація й щодо синдрому діабетичної стопи та нетравматичних ампутацій нижніх кінцівок у хворих на цукровий діабет. Щороку в Україні реєструють майже 9 тисяч випадків діабетичної гангрени. Тому вважаю, що необхідно створювати спеціалізовані центри, які б надавали допомогу таким пацієнтам. Такий спеціалізований центр створено на базі ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В.П. Комісаренка НАМН України».

– Але ж скільки ще в Ук-

раїні людей, які живуть з цукровим діабетом, навіть не здогадуєтесь про свій діагноз...

– Майже 232 мільйони осіб у світі проживає з не діагностованим цукровим діабетом. В Україні цей показник також доволі високий – на одного офіційно зареєстрованого хворого «припадає» два, а то й більше невичасно виявлених. Цукровий діабет – недуга, яка тривалий час не дає про себе знати, посилюючись в організмі, доволі часто її виявляють цілком випадково, скажімо, під час медогляду, коли людина «збирає» довідки для поїздки до санаторію, а тут з'ясується: підвищений цукор. Наразі в загальному аналізі крові є показник рівня глюкози, і це суттєво поліпшує діагностику. Щодо інших методів запобігання цієї недуги, то особливе значення в цьому процесі відводять сімейному лікарю як представникові первинної ланки кваліфікованої медичної допомоги. Треба перевіряти рівень цукру в крові всіх людей без винятку. Якщо виявити його підвищення на ранніх етапах, то якраз і можна профілакувати ті серйозні ускладнення, що виникають при цукровому діабеті.

Ясна річ, хворі теж не повинні бути пасивними. Завдяки обізнаності, вмінню реагувати на ті чи інші зміни показників вуглеводного обміну, майже вдвічі знижується ризик розвитку ускладнень. Спеціалісти Інституту ендокринології зніщували ідею створення системи кабінетів навчання самоконтролю. Наразі такі своєрідні мініцентри діють у більшості регіонів України.

– Всесвітній день діабету цього разу в Україні минув під гаслом: «Цукровий діабет + COVID-19: подвійна епідемія». Певна річ, не оминув пандемія й вашого інституту.

– Навпаки, ще більше загострилася проблема пацієнтів з цукровим діабетом. Для нас це одне з пріоритетних завдань, адже протоколи лікування цукрового діабету за коморбідного стану, поєднаного з Covid-19, потрібно змінювати. Наразі ми удосконалюємо адекватні настанови щодо діагностики та лікування цукрового діабету у поєднанні з COVID-19. Відкрили на час пандемії нове відділення, де лікуємо хворих з цукровим діабетом, в яких COVID-19. Тобто, якщо людина захворіла на COVID-19 і в неї цукровий діабет, тоді «швидка» за потреби доправляє до нас.

– У Тернопільському національному медичному університеті імені Івана Горбачевського створено також чимало наукових розробок у галузі ендокринології. Цікаво, які стосунки у вас з нашими науковцями й чи не заважає спілкуванню відстань від Києва до Тернополя?

(Продовження на стор. 4)

КОМАНДА ТНМУ ВИГРАЛА ГРАНТ ВІД TEMERTY UKRAINE-TORONTO EDUCATION & COLLABORATION FUND

Команда ТНМУ з науковим проектом *Folate Status and Risk of Neural Tube Defects in Western Ukraine* стала переможцем відбору Temerty Ukraine-Toronto Education & Collaboration Fund. Конкурс заснував медичний факультет імені Темерті Університету Торонто в Канаді для підтримки молодих лідерів охорони здоров'я в Україні через спільні дослідницькі та освітні програми, ініціативи й заходи.

Дефіцит фолатів є однією з причин вроджених вад розвитку плода, насамперед – вад нервальної трубки, які часто зумовлюють дитячу смертність та інвалідність. Частота вад нервальної трубки в Україні є найвищою в Європі. Метою проекту є визначення фолатного статусу невагітних жінок репродуктивного віку та чинників впливу на

фолатний обмін, встановлення ролі фолатів як біомаркера ризику вад нервальної трубки в Україні, розробка рекомендацій щодо нормалізації фолатного статусу. У досліджуваних осіб буде вивчено аліментарне забезпечення фолатами, рівень фолатів в еритроцитах та сироватці крові, рівень інших вітамінів групи В, гомоцистеїну та цинку в жінок двох регіонів України, в тому числі з високою частотою вад нервальної трубки. Будуть запропоновані рекомендації для нормалізації фолатного статусу задля покращення репродуктивного здоров'я та зниження частоти вад нервальної трубки.

Фонд Temerty є давнім прихильником української громади та діаспори, а родина Темерті заснувала низку проукраїнських

програм та ініціатив, як-от: Temerty Contemporary Ukraine у Гарварді, «Україна в європейському діалозі» в Інституті гуманітарних наук у Відні, Києво-Мо-

гилянську бізнес-школу, Temerty Endowment Fund – Help Us Help, ініціативу Атлантичної ради «Україна в Європі», науково-освітній консорціум, присвячений вивченню та дослідженню Голодомору, та інші.

Джеймс Темерті присвятив

власну кар'єру зеленій енергетиці та питанням технологічного прогресу. Сім'я пана Темерті, який народився в Україні, переїхала до Канади 1950 року. Перш ніж роз-

почати свою підприємницьку кар'єру, він працював у IBM, а починав з франшизи ComputerLand, яка переросла у найбільшу мережу крамниць ComputerLand у світі. Відтак він заснував компанію Northland Power, діяльність якої базується на впровадженні інновацій для охорони навколишнього середовища та лідирує в Канаді, починаючи з першого великомасштабного проекту виробництва біомаси, до високоефективної ко-генерації чистого природного газу й раннього запровадження використання наземної вітрової та сонячної енергії. Пан Темерті також відіграв важливу роль у створенні

SoftChoice Corp., яку очолював протягом 16 років.

Підприємницька кар'єра та добродійна діяльність пана Темерті відзначена багатьма почесними відзнаками. 2008 року він був призначений членом престижного ордена Канади на знак визнання його внеску у суспільне життя. 2010 року удостоєний премії Ernst and Young «Підприємець року» в Канаді. Пан Темерті отримав діамантову медаль королеви Єлизавети II 2012 року за внесок у розвиток країни. 2013 році став першим лауреатом медалі мітрополита Андрея Шептицького – відзнаки, заснованої на відзначення внеску у справу українсько-єврейського взаєморозуміння та співпраці, а 2015-го був нагороджений орденом Ярослава Мудрого, що є найвищою пошаною, яку Україна може віддати іноземному громадянину.

Іван КЛІЩ,
проректор з наукової роботи, професор

СПІЛЬНИЙ ПРОЄКТ – СЕРЕД ПЕРЕМОЖЦІВ

Наукова рада НФДУ оприлюднила рейтингові списки проєктів-учасників конкурсу «Наука для безпеки та сталого розвитку України», які були подані цього року. Всього було опрацьовано

432 заявки на конкурс, з яких лише 268 допустили до наукової та науково-технічної експертизи.

Серед проєктів-переможців – спільна заявка ТНМУ та Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН

України під загальним керівництвом проф. М.В. Скок «Вплив природної та штучної імунізації антигенами SARS-CoV-2 на стан системи гемостазу».

Відповідно до умов конкурсу

«Наука для безпеки та сталого розвитку України», загальний обсяг фінансування конкурсу 2022 року становить до 150 мільйонів гривень. Враховуючи обсяг фінансування, комісія виз-

начить прохідний бал для проєктів-переможців – 91,7. Переможцями конкурсу «Наука для безпеки та сталого розвитку України» стали 57 проєктів.

Пресслужба ТНМУ

ЗНАНЕ ІМ'Я

АКАДЕМІК МИКОЛА ТРОНЬКО: «МОЇ НАУКОВІ МРІЇ, ПЛАНИ НЕРОЗРИВНО ПОВ'ЯЗАНІ З ІНСТИТУТОМ»

(Закінчення. Поч. на стор. 3)

– Завжди у такому випадку кажу, що відстані не на заваді, коли є спільні інтереси та продуктивні ідеї. Дай Боже, щоб усі університети у столиці були такими, як ваш на заході країни. Щодо науковців ТНМУ, то в нас склалися з ними дружні багаторічні стосунки. У вас працюють батько та син Шидловські, які застосовують сучасні технології діагностики та лікування поширених ендокринних патологій, мають власні запатентовані методики. Щиро можу лише побажати Тернопільському медуніверситетові процвітання, талановитості молоді та нових відкриттів.

– Наразі актуально залишається тема створення єдиного медичного простору та можливості приєднання до нього й медичних закладів НАМН України?

– Поки що це лише чутки, але, як мовиться, в кожній байці може бути якась доля правди. Втім, моя думка, що такі трансформації не на користь ні людям, ні науковцям, бо наші заклади тоді отримають усі шанси перетворитися

на комерційні медичні структури, де ціни «зашкалюватимуть», а наука піде на «вільні хліби». В усьому світі держава розвиває та фінансує науку, а в нас чомусь навпаки. Вважаю, що й справді настав час, нарешті, щось змінювати, але ці кроки мають бути виваженими, обережними, аби не зруйнувати те, що здобувалося роками. Маємо в Україні велику плеяду талановитих вчених, але де ж міцна матеріально-технічна база, основа для того, аби їхні ідеї втілювати в практику? Для цього потрібно змінювати деякі підходи, принципи, розвиваючи науку, а не «закопувати» її в глибини. На мій погляд, сучасна наука потребує трьох фундаментальних речей. Це – інтелект вченого, матеріально-технічна база та організація наукових досліджень, зауважу, що останнє не потребує великих матеріальних затрат. Науку маємо зберегти, інакше можна зреалізувати відому всім фразу, що «країна, яка не розвиває власну науку, не має майбутнього».

– Що, крім науки, вас цікавить, так би мовити, поза ме-

жами інституту? Є якісь улюблені заняття?

– Захоплююся подорожами й мистецтвом. У мене велика домашня книгозбірня, де є багато мистецьких альбомів. Щойно кудись вирушаю, обов'язково купую там альбом з репродукціями художніх полотен, скульптур. Так назбиралася велика кількість альбомів з різних країн світу. Почав збирати цю колекцію ще в юності. Якось мені до рук потрапила повість Сомерсета Моєма «Місяць і мідяки». З того часу захопився Гогеном, зібрав унікальні примірники репродукцій та мав велику мрію поїхати на Таїті й відвідати його музей.

– Наукову мрію маєте, поділіться з читачами, якщо ваша ласка?

– Тут немає жодних таємниць, бо мої наукові мрії, плани, нерозривно пов'язані з інститутом. Щоправда, завжди жартую, що одного життя замало, щоб усе це зреалізувати. Наразі ми дуже активно займаємося дослідженнями щодо лікування стовбуровими клітинами цукрового діабету. Разом з американськими

колегами почали проводити роботу із застосування стовбурових клітин для лікування такого ускладнення, як діабетична стопа.

За допомогою технології генної терапії можна здійснити радикальне лікування цукрового діабету за рахунок введення хворому гена інсуліну людини у складі такої молекулярної конструкції, яка забезпечить його реалізацію в неспецифічних здорових клітинах, що не виробляють ендогенний інсулін. Терапевтичний ефект генетичних конструкцій, що вводять, досягається за рахунок додаткового синтезу білків у клітинах внаслідок експресії введеного гена. Застосована векторна молекулярна конструкція складається з двох незалежних модулів: послідовності бактеріальної плазмиди, що дозволяє їй реплікуватися у клітинах *Escherichia coli*, та експресійної касети з цільовим повнорозмірним геном препроінсуліну, фланкованої інвертованими термінальними повторами аденоасоційованого вірусу людини. За попередніми експериментальними результатами, отримано регресію

діабету після одноразової генної терапії на моделі стрептозотозичного діабету в мишей.

Проводимо спільні з американськими та японськими вченими унікальні молекулярно-генетичні дослідження, пов'язані з вивченням механізмів канцерогенезу й пошуком прогностичних маркерів. Займаємося пошуком маркерів, які допоможуть встановити підвищений ризик розвитку радіаційного раку щитоподібної залози ще до появи самого захворювання. Продовжуємо вивчення генетичної нестабільності пухлинної тканини щитоподібної залози та поглиблення знань в оцінці ризиків розвитку цього раку. Є велике бажання модернізувати нашу матеріально-технічну базу, аби розв'язувати нарізні проблеми, впроваджувати інноваційні світові технології. Але, як завжди, все впирається в кошти, яких, звісно, не вистачає. Втім, ми оптимісти та віримо, що наші плани обов'язково здійсняться, бо ж дорогу, як мовиться, осилить тільки той, хто йде.

Лариса ЛУКАЩУК

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

ЮЛІЯ ШКОРБЕЦЬКА: «НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛОНТЕРІВ РІЗНІ, АЛЕ ВСІ МИ – ОДНОДУМЦІ»

Юлія Шкорбецька – студентка 3 курсу медичного факультету. За активну громадську діяльність та з нагоди Міжнародного дня волонтера дівчина отримала подяку міського голови Тернополя. Про успішно втілені добродійні освітні проекти та інші напрямки волонтерської діяльності, про навчання й медичну спеціальність, яку хотіла б обрати в майбутньому, про те, який відпочинок вважає найкращим, Юлія розповіла в інтерв'ю «Медичній академії».

– Коли долучилися до волонтерського руху та чому для вас це важливо?

– Волонтерство об'єднує небайдужу, соціально активну молодь, яка любить робити добрі справи. В нашому університеті цей рух дуже популярний й мені подобається брати в ньому участь. Напрямки діяльності волонтерів різні, але всі ми є однодумцями, які живуть «на одній хвилі». Ідея започаткувати освітній проект «Medscience», в рамках якого створити безкоштовні онлайн-курси для студентів-медиків з корисною та потрібною інформацією, в мене виникла, коли я навчалася на другому курсі. Вирішила організувати онлайн-курси з електрокардіографії про правила проведення електрокардіограм та розшифрування отриманих даних. Зібрала багато інформації на цю тему, хоча й не була впевнена, що ініціатива виявиться успішною. Але учасники активно реєструвалися. Спочатку надійшло 300 заявок, потім – 500. Для невеликого проекту, нещодавно започаткованого, це чимало. Курси набули популярності, за них дякували, що було дуже приємно. Наступні онлайн-проекти я створювала вже не сама, а з друзями-однодумцями. Наразі в нашій команді майже 20 осіб. Зокрема, активними учасниками проекту «Medscience» є студент 4 курсу медичного факультету Владислав Рогозюк і шестикурсниця цього ж факультету Ірина Козоріз. Долучилися також волонтери з вищих медичних навчальних закладів інших міст: Чернівців, Івано-Франківська, Запоріжжя, Києва.

– Що вже вдалося впровадити?

– На базі освітнього проекту «Medscience», крім базового курсу з кардіології, ми організували безкоштовні літні курси з англійської мови «Medical English camp», курси з анатомії та фізіології серцево-судинної системи та курси з анатомії нервової системи «NA COURSE». Також в онлайн-форматі відбулися інтерв'ю з провідними спеціалістами в галузі медицини – науковцями та ви-

сококваліфікованими лікарями практичної медицини, зокрема, й з тими, які працюють за кордоном. У період карантинних обмежень, зумовлених пандемією коронавірусу, такі заняття онлайн допомагають студентам краще засвоїти навчальний матеріал, отримати більше інформації та поповнити власні знання. І до того ж зекономити дорогий час. Окрім того, учасники волонтерського освітнього проекту долучалися до допомоги в кovidних відділеннях лікарень. Медичних працівників не вистачало й студенти допомагали доглядати хворих, приносили та роздавали їжу.

– Чому ви обрали лікарську професію та коли?

– Про те, щоб стати медиком, я мріяла з дитинства, відтоді, як уперше довелося лежати в педіатричному відділенні лікарні. З цікавістю спостерігала як працюють люди в білих халатах, як до кожного маленького пацієнта вони вміють знайти підхід. Звичайно, хворіти невесело, але лікарів аж ніяк не боялася, навпаки, раділа їхньому приходу, бо розуміла, що вони допоможуть мені швидше одужати. Так званого синдрому «білого халата» в мене не було. Я навіть ін'єкцій не боялася. І мріяла, що, коли виросту, теж одягну білий лікарський халат. Гра «в лікарню» була моєю улюбленою. Я робила заштрики іграшкам, перев'язувала «переломи» та «порізи» лялькам. На одній фотографії із сімейного альбому я стою з фонендоскопом і лялькою в руках. А з яким захопленням дивилася на студентів медичного училища, коли вони приходили на заняття в лікарню! Навіть плакала від жалю, що я не студентка цього училища.

– Ви з лікарської родини?

– Ні, моя мама – журналіст, тато – приватний підприємець. Батьки мешкають у Кам'янці-Подільському Хмельницької області. Школу я закінчила із золотою медаллю. Особливо любила уроки біології. Любов до цієї науки мені прищепила вчителька Наталя Василюва Гой та надихнула мене брати участь в олімпіадах з біології. На своїй першій шкільній олімпіаді, що зібрала найкращих юних біологів Кам'янця-Подільського, посіла друге місце. Вагомими були мої здобутки й на обласних олімпіадах. Водночас відвідувала секцію біології міського відділення Малої академії наук, співпрацюючи з Кам'янець-Подільським університетом, проводила наукові дослідження та написала наукову роботу. Брала участь в особисто-командних змаганнях під час Всеукраїнських турнірів юних біологів і щоразу доводило, що мої перемоги не випадкові. Біологія – базова наука, що вивчає життя, є основою

медицини. А медицина – то моя любов.

– Для навчання ви обрали ТНМУ ім. Івана Горбачевського та зробили це...

– ...обдумано, дослухавшись до порад студента ТНМУ. Ми познайомилися в інтернеті, бо були членами однієї медичної онлайн-спільноти. Хлопець багато розповідав про університет, про те, що тут дуже добре навчають, працюють досвідчені, висококваліфіковані викладачі. Мені стало цікаво. Я закінчувала 11 клас і саме обдумувала, куди вступати після закінчення школи. Все, що почула про ТНМУ, мені сподобалося. Зрозуміла, що хочу навчатися саме тут. Батьки, які спочатку радили вступати до Кам'янець-Подільського національного університету на біологічний факультет, з моїм рішенням погодилися. Відтоді я ні разу не пошкодувала про власний вибір, хоча навчатися в медичному виші непросто.

– Яка лікарська спеціальність найбільше до вподоби?

– Мене дуже цікавить кардіологія та медицина невідкладних станів. Залежно від того, як складеться надалі моє навчання, оберу якусь одну з цих сфер.

– Як проводите дозвілля?

– Люблю читати. В дитинстві прочитала майже всю класику. Захоплююся творчістю Льва Толстого, Антона Чехова, Віктора Гюго. Дуже подобається монтувати відео та створювати різні відеопроєкти на кшталт згаданого «Medscience UF», в рамках якого наша команда організовує освітні курси та добродійні акції. Я є також ментором – допомагаю першокурсникам 115 групи. Дуже хороші студенти: розумні, активні, гарно вчать.

– Мешкаєте у студентському гуртожитку?

– Так, у другому гуртожитку. Раніше я жила на квартирі, але в гуртожитку – краще. Тут комфортні умови проживання, життя вирує, все чудово.

– Новий рік незабаром. І ка-нікули. Що плануєте?

– Новий рік зустрічати вдома, з рідними. Дуже люблю це свято та його неповторну атмосферу. На Різдво, за сімейною традицією, вся наша родина збереться в бабусі, яка мешкає в селі Маків, що за 17 кілометрів від Кам'янця-Подільського. Разом готуватимемо різдвяний стіл і 12 пісних страв на Святвечір. Зимові канікули недовгі – два тижні, тож треба використати цей час, щоб побути з рідними, відпочити від навчання, відіспатися. Планую також попрацювати в хірургічному або іншому відділенні місцевої лікарні та використати на практиці здобуті за спеціальністю «Медсестринство» знання.

Лідія ХМІЛЯР

ДОБРА СПРАВА

ВИКОНАЛИ ПОЧЕСНУ МІСІЮ ПОМІЧНИКІВ СВЯТОГО МИКОЛАЯ

До свята Миколая волонтери нашого університету підготували акцію «Миколай про тебе не забуде», в рамках якої зібрали кошти для дітей у потребі, щоб подарувати їм незабутні емоції. Загалом сума становить 34 325 грн.

«Ми отримали десять листів від дітей, в яких вони написали власні побажання та потреби.

та своєї сестрички й комп'ютерне крісло. Владислав у майбутньому хоче стати футболістом, тому Миколай подарував йому футбольний м'яч, форму та спортивне взуття.

До інших діток студенти-волонтери завітали додому. Настю виховує бабуся. Дівчинка хворіє на цукровий діабет і дуже просила у Св. Миколая глікемічні сенсори Libre, наплічник, спортивний костюм, шапку, шалик, рукавички, кофту худі. Денис хотів зимової куртки, адже мама його

Після завершення збору коштів, відповідальні на курсі студенти купили замовлені дітками подарунки, – розповіла координатор волонтерського руху в ТНМУ Оксана Побігущка.

Волонтери незадовго до свята Миколая завітали у Тернопільську спеціальну школу, де вручили подарунки для чотирьох хлопчиків. Максим – сирота, який проживає в школі-інтернаті, дуже хотів мобільний телефон, нову піжамку та білизну. Хлопчик надзвичайно зрадів таким дарунком. Богдан мріє стати гравцем команди ПСЖ, дуже хотів спортивне взуття, форму та спортивну сумку. Олег мріяв про ремонт свого ноутбука для себе

безробітна й не має змоги купити, а також кубик-рубик, навушники та конструктор «Лего». Руслан, Євген, Роман, Настя – всі з однієї сім'ї. Вони просили приставку, рукавички, книги, розмальовки, олівці, фломастери, в ротарські рукавиці, ляльки Барбі, футбольний м'яч, чохла до телефону. Всі дітки також отримали до подарунків солодоші та фрукти.

Волонтери надзвичайно раді, що змогли подарувати дітям казку та незабутні емоції. Хлопчик і дівчатка були дуже щасливіми та подарували студентам на знак подяки листівочки, які виставили власноруч.

Пресслужба ТНМУ

Доктор медичних наук, професорка кафедри анатомії людини ТНМУ Антоніна Пришляк – лікарка за освітою та покликанням, талановита науковиця, висококваліфікована, вимоглива й справедлива викладачка. Її незаперечний авторитет у науково-освітніх колах заснований на глибоких знаннях, підкріплених безцінним професійним досвідом, яким Антоніна Михайлівна щедро ділиться з майбутніми медиками. Навчальну дисципліну «анатомія людини» Антоніна Михайлівна викладає студентам першого-другого курсів медичного, стоматологічного, фармацевтичного факультетів та факультету медсестринства. Під науковим керівництвом Антоніни Михайлівни захищено дві кандидатські дисертації, вона – членкиня спеціалізованої вченої ради при ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України (АГЕТ), Товариства нормальних фізіологів та патофізіологів, авторка понад 200 наукових праць, навчальних посібників і методичних розробок. Наукові інтереси: проблема адаптації органів і систем організму до навколишнього середовища в умовах токсичного навантаження.

Сьогодні професорка А.М. Пришляк – гість нашої редакційної «Вітальні». Прошу Антоніну Михайлівну розповісти про найбільш пам'ятні події минулого, про життєве покликання – медицину, педагогічну й наукову діяльність, про заняття, що допомагають відпочити від роботи. І про родину – невичерпне джерело наснаги та любові.

«МЕНЕ НАЗВАЛИ НА ЧЕШТЬ ЧУДОВОЇ ЖІНКИ-ЛІКАРКИ»

– Дитинство – час, коли людина формується, коли в ній закладаються якісь орієнтири, з якими вона простуватиме далі. Поділіться спогадами про ваші дитячі роки.

Антоніна ЛАГОЙКО (ПРИШЛЯК) з батьком Михайлом ЛАГОЙКОМ (1960 р.)

– Я народилася в селі Вертіївка Ніжинського району Чернігівської області. Батько Михайло

Антоніна ЛАГОЙКО (ПРИШЛЯК), учениця випускного класу (1972 р.)

Якович Лагойко був військовим. У Другу світову війну в неповних вісімнадцять він пішов на фронт і воював всі п'ять років. Був поранений, горів у підбитому танку. З госпіталю – знову на фронт, піхотинцем. Про пережиті батько волів не згадувати й лише після 1991 року, коли Україна відновила свою державну незалежність, розповів рідним про справжні жахи війни, про те, як під дулом автомата загоняли погано озброєних солдат гнали в бій. Втрати були величезні, але в радянській армії на це не зважали. Батько дивом вижив, повернувся з фронту додому, у Вертіївку. Моя мама Ольга Михайлівна Кичко теж родом з цього села. 1950 року вони одружилися. Через рік народилася моя сестра Світлана, я з'явилася на світ 1954-го. Із родинних спогадів знаю, що пережили мої рідні в часи воєнного лихоліття й раніше – в чорну смугу Голодомору. У батьковій багатодітній родині двоє дітей померли від голоду. В родині мами померла бабуся, яка віддавала останні крихти їжі маленьким онукам. Мама була маленькою, але пам'ятає, як батьки сухе листя липи перетирали на борошно та пекли «пляцки», щоб врятувати дітей від голодної смерті.

Після війни тато продовжив військову службу. Його відправили в Німеччину, де перебував контингент радянських військ, і дозволили взяти із собою сім'ю. Мені на той час було чотири роки. На новому місці мене називали «хохлушкою», бо я розмовляла українською. До першого класу пішла у вісім років у

Професорка Антоніна ПРИШЛЯК:

Ростоку – місті на березі Балтійського моря в північно-східній Німеччині. Тут дислокувався гарнізон радянських військ. У школі, де навчалися діти військовослужбовців, налічувалося 10 учнів: чотири перших класи, чотири – другий, один третій та один четвертий. І одна вчителька. Навчалися всі разом, в одній кімнаті, тож першокласники, слухаючи пояснення вчительки, засвоювали навчальний матеріал і за 2-3-4 класи. Потім для школи виділили приміщення в так званому Будинку дружби в центрі Ростоку. Це місто багате на мальовничі озера, де жили різні водоплавні птахи, й я любила їх годувати дорогою до школи, почасти запізнюючись на перший урок. Після Німеччини тата командували в Середню Азію, але лікарі не радили перебиратися туди з дітьми через несприятливий тамтешній клімат. Тож мама приїхала з нами до Тернополя, де після заміжжя мешкала мамина сестра. І другий клас я закінчувала вже тут. Батько приїхав, коли демобілізувався з армії.

– Тож файне місто є містом вашої шкільної юності. В котрій школі навчалися?

Антоніна ПРИШЛЯК, студентка 4 курсу (1976 р.)

– Навчалася у середній школі №10, яка на той час була російською мовною. Радянська влада проводила цілеспрямовану політику в освітній сфері, нав'язуючи думку, що російську мову треба знати краще, бо це перспективно, культивуючи її як престижну. Тож формування моєї української ідентичності почалося вже після школи, у студентські роки. В ТНМУ (на той час – інституті) було дуже гарне товариство патріотичної молоді, яка цікавилася історією України, її

хворим. Але мусив ще відбудувати згорілу хату – наслідок прямого влучення ворожого снаряду. Моя бабуся, мама й тітка дивом врятувалися, бо сховалися під час обстрілу в погребі поруч з хатою.

У десятому випускному класі до школи приїхали представники Харківського інституту авіабудівництва – агітувати вступати до їхнього вишу. Я навіть завагалася: чи, бува, не поїхати мені до Харкова? У школі вчилася добре, з математикою й фізикою була на «ти». Вибирати спеціальність було складно: занадто багато варіантів, але перемогло бажання стати лікарем і допомагати хворим людям. Серцем відчувала, що це в мене вийде. І подала документи до Тернопільського медичного інституту. Вступити з першого разу не вдалося. Не добрала балів. Тож рік попрацювала санітаркою в бак-

Антоніна ПРИШЛЯК з матір'ю, сестрою (трое ліворуч), 1961 р.

традиціями, звичаями, піснями. Попри те, що виконавцями козацької чи повстанської пісні могло зацікавитися КДБ.

– Чому обрали лікарську професію?

– Стати лікарем – це була моя мрія з дитинства. По-перше, мене назвали на честь чудової жінки-лікарки Антоніни Михайлівни, що працювала на той час у селі. Я гралася в лікарню з однолітками, накладала пов'язки лялькам, часом і котам діставалося. Мама працювала вчителькою, але вона розумілася на травах, вміла надати першу допомогу, знала, як запобігати та лікувати застудні захворювання. Дідусь по маминій лінії був славетним костюправом-самоучкою у своєму селі, до нього зверталися за допомогою з переломами та різними травмами. Помер він через кілька років після Другої світової. Під час війни був залучений копати окопи, протитанкові рови біля села. Відступав разом з радянськими військами. Постійне недоїдання, холод, важка праця підірвали його здоров'я. Повернувся у село вже дуже

лабораторії обласної санепідеміологічної станції. Спостерігала за дослідженнями, під час яких робили посіви бактеріального матеріалу на чашках Петрі, щоб виділити чисту культуру мікроорганізмів. Заглядала в мікроскопи. Лікарі дружнелюбно посвячували мене в таїнства епідеміології. І це ще більше посилювало мою зацікавленість медициною. Настала вступна пора й я знову подала документи до медінституту. Першим був іспит з хімії. На той час відкрили новий хімічний елемент – резерфордій (Rf 104), але в моєму застарілому шкільному підручнику інформації про нього не було. Я пізно про це довідалася, але мала надію, що таке питання мені не попаде. І все ж уже ввечері, напередодні екзамену, попросила знайомого старшокласника, який вчився за новим підручником, позичити його мені. Наступного ж дня на іспиті витягла білет з питанням саме про цей хімічний елемент. Іспит з хімії, як і всі інші, склала успішно та стала студенткою Тернопільського медичного інституту. Цей випадок мене переконав, що все, що робиш, має бути досконало.

«ГОЛОВНЕ – ЛЮБИТИ ЛЮДЕЙ, ЖИТТЯ. ЛЮБОВ – ПОНАД УСЕ»

«СТУДЕНТСЬКІ РОКИ – ВЕСЕЛА ЖИТТЄДАЙНА ПОРА»

– Особливо пам'ятні події студентського вашого життя?

– Студентські роки – весела життєдайна пора: цікаві навчальні дисципліни, незабутні викладачі, лабораторні роботи, експерименти, перші обстеження пацієнтів і нічні чергування в лікарні. Крім того, я брала участь у спортивних змаганнях, художній самодіяльності, працювала в літніх студентських будівельних загонах. Пригадується й виробнича практика на Одеському консервному заводі, і робота в колгоспах на збиранні картоплі та цукрових буряків, цікаві екскурсії в Каунас, Ленінград, Канів, музей Пирогова у Вінниці. Й головне, все встигала! На 2-му курсі після занять якимось зайшла на кафедру патологічної фізіології, де саме відбувалося засідання студентського наукового гуртка. Зацікавилася та вирішила записатися. Кафедру патологічної фізіології очолювала людина з великим професійним і життєвим

Антоніна ПРИШЛЯК (перший ряд, ліворуч) зі співробітниками кафедри анатомії людини (1993 р.)

тську наукову конференцію в тамтешньому медичному інституті, де відбувся мій перший публічний виступ. Після занять в аудиторії ми долучалися до нічних чергувань у лікарні, пологовому будинку. Студенти-медики були надійними помічниками лікарів і під час літньої виробничої практики. Після 3-го курсу під час літньої практики, наприклад, я асистувала хірургам районної лікарні, Тернопільської міської лікарні №1. Закарбувався в пам'яті випадок, коли в хірургічне відділення доправили ургентного пацієнта у важко-

Іван відразу привернув мою увагу. Через рік ми поєднали свої життя. Відтоді минуло 45 років. У нашій сім'ї панує любов, злагода, цілковита довіра та порозуміння. За всі роки не пригадую жодних розбіжностей, нам завжди цікаво спілкуватися. Дуже ціную свого чоловіка, для мене він – найкраща, найцікавіша людина. А ще він лікар від Бога. Лікує узалежнення, психічні розлади, корегує психологічні стани. Вдячна долі, що його зустріла.

«РОБОТА НА «ШВИДКІЙ» – ЦЕ ЗАВЖДИ ЗМІНА ЛОКАЦІЙ»

– ТНМУ (на той час – інститут) ви закінчили з відзнакою. Здавалося б, випускниці з червоним дипломом пряма дорога в аспірантуру. Але ви пішли працювати лікаркою «швидкої допомоги». Це жертовна, складна та відповідальна робота, якій ви віддали 12 років свого життя. Невже не було іншого варіанту?

– Коли вступала до інституту, мріяла стати хірургом. Але не так склалося як бажалося. На той час в нашій сім'ї підростало двоє маленьких дітей – син і донечка, яка народилася, коли я закінчувала інтернатуру. Потрібно було заробляти гроші. Переїжджати з дітьми в район було доволі складно, тож пішла на ту роботу, яка

була – лікаркою «швидкої допомоги». Цей фах має свої особливості. Людей атакують хвороби, травми, нещасні випадки й їм потрібно вчасно надати допомогу. Кваплячись на виклик, ніколи не знаєш, що на тебе чекає. Можеш їхати до людини з носовою кровотечею, а з'ясується, що в неї інсульт та її життя під загрозою. Робота на «швидкій» – це завжди зміна локацій, рух, нові люди. Але я швидко адаптувалася та за будь-якої ситуації намагалася приймати правильне рішення й робила все, щоб виконати основну засаду в медицині – не нашкодити. Пишаюся, що в мене на руках за 12 років роботи на «швидкій» не померла жодна людина. Але із смертю я стикалася – це травми несумісні з життям, важкохворі, онкологічні недужі...

– Згадайте якийсь неординарний випадок.

Студентка 2 курсу Антоніна ПРИШЛЯК з одногрупниками біля морфокорпусу (1974 р.)

– Одного разу надійшов виклик до породіллі, в якій почалися перейми. Жінка мешкала у сімейному гуртожитку. На вулиці 20 градусів морозу, а телефон один, на стіні гуртожитку. Жінка вдягнулася, зійшла разом з чоловіком вниз до телефону, але пологи розвивалися стрімко. Тож

коли машина «швидкої допомоги» домчала за вказаною адресою, процес уже ішов. Відчиняємо двері машини й чуємо – дитина плаче. Чоловік породіллі метушиться в паніці, бо не знає, що діяти. Моя бригада відреагувала блискавично. Жінку з ношами занесли в «швидку». Звільнили дитину від пут жіночої білизни, завернули у стерильні простирадла. Я закутала новонароджене немовля у свою куртку, пригорнула до себе, щоб зігріти, а пуповину перерізували вже в пологовій залі лікарні, куди доправили маму та дитину. Потім дізнавалися: з обома все гаразд. Таких екстремальних ситуацій було чимало, але робота мені подобалася. З бригадою «швидкої допомоги» на різні випадки виїжджала, в тому числі й педіатричні. Діти потребують особливої уваги й мені завжди вдавалося знайти підхід до маленьких пацієнтів, з кожним знаходила спільну мову.

ЖАГА НАУКОВОЇ РОБОТИ

– Як надалі відбувалося ваше професійне зростання?

– Вир життя закрутив мою життєву спіраль: заміжжя, народ-

ження дітей, робота лікарем «швидкої допомоги». Але жага наукової роботи залишалася. І мене знову потягнуло на кафедру патофізіології. Після чергувань на «швидкій» я занурювалася в чарівну атмосферу наукових досліджень, які проводила професорка Олена Олексіївна Маркова з плеядою молодих науковців: Степаном Вадзюком, Ігорем Мисулою, Марією Харою, Ольгою Денефіль, Тамарою Дацко... 1991 року я захистила кандидатську дисертацію «Вплив простагландину E₂ на процеси перикисного окиснення ліпідів головного мозку при адреналіновій міокардіодистрофії у тварин з різною стійкістю до гіпоксії» за спеціальністю «патологічна фізіологія». Професорка О.О. Маркова була моїм науковим керівником. 1992 року розраховуюся з попередньої роботи на «швидкій» та починається захоплива науково-викладацька робота на кафедрі анатомії людини ТНМУ (тоді ще інституту), спочатку асистенткою, потім – старшою викладачкою, доценткою.

(Продовження на стор. 8)

Антоніна ПРИШЛЯК з однокурсниками та професоркою Оленою МАРКОВОЮ (1973 р.)

досвідом, що викликала щиро повагу, – професорка Олена Олексіївна Маркова. Наполегливість, працьовитість, доброзичливість, небайдужість до людей, своїх вчителів, гуманне ставлення до тварин – гарна наукова школа! Студентське наукове товариство гуртувалося навколо Олени Олексіївни та її аспірантів. Серед прогресивної та працюючої студентської молоді різних курсів, що входила до складу гуртка, були Марія Хома (Лемке), Володимир Коптюх, Володимир Карпук, Людмила Зоря, Василь Пикалюк, Ігор Попович, Віктор Ганзюк... Наукова робота кипіла. Колективно обговорювалися результати досліджень, друкувалися перші студентські наукові статті... Згадується, як разом з Віктором Ганзюком літала (вперше!) літаком до Москви, а звідти – в Ярославль, на студен-

му стані. Оперував його молодий на той час лікар-хірург, а нині заслужений лікар України, кандидат медичних наук, доцент Володимир Васильович Шкробот. Я асистувала, подавала хірургічні інструменти. Чоловіка врятували, можна сказати, витягли з того світу. Я раділа, що теж до цього причетна й пишалася, що мала честь стояти поруч з Володимиром Васильовичем за операційним столом.

В альма-матер я зустріла свого майбутнього чоловіка. Ми познайомилися на студентському вечорі відпочинку. Іван навчався на курс пізніше. Вступив на медичний факультет після закінчення школи в селі Стриганці Бережанського району. Його батьки були вчителями. Тато – історик, мама – українська філологиня. Розумний, високоосвічений, начитаний, надзвичайно цікавий співрозмовник,

Антоніна ПРИШЛЯК, студентка 4 курсу (друга у горішньому ряді, ліворуч) на кафедрі шкірних хвороб (1977 р.)

ПРОФЕСОРКА АНТОНІНА ПРИШЛЯК: «ГОЛОВНЕ – ЛЮБИТИ ЛЮДЕЙ, ЖИТТЯ. ЛЮБОВ – ПОНАД УСЕ»

(Закінчення. Поч. на стор. 6-7)

Захистила докторську дисертацію «Морфофункціональні закономірності адаптаційних та дизадаптаційних процесів у серцевому м'язі при токсичних ураженнях» за спеціальністю «нормальна анатомія». Науковим консультантом під час написання докторської був професор, завідувач кафедри оперативної хірургії та клінічної анатомії ТНМУ М.С. Гнатюк. З 1994 до 1997 року виконувала обов'язки проректорки з національно-патріотичної та виховної роботи на громадських засадах, успішно поєднуючи наукову, викладацьку та педагогічну діяльність.

В альма-матер я жила спільним зі студентами наступних поколінь життям. Навчальний процес, лекції та практичні заняття, студентський науковий гурток, члени якого писали наукові роботи та брали участь у конгресах молодих учених, анатомічні «брейн-ринги», організація літературних імпрез, таких, як вистава «Ніч на Янові» чи «Вертеп» за творами сучасних поетів і письменників, патріотичні акції до Дня української армії, «Крутянський» вечір з нагоди 80-річчя бою під Крутами. Зоргані-

ую навчальний матеріал і не втомлююся нагадувати студентам, що здобути в університеті базові знання, вміння й навички – основа їхнього майбутнього професійного зростання. Був період, коли шкодувала, що пішла з практичної медицини та не лікую людей, мені здавалося, я ще не цілком виконала місію лікаря. Можливо, тому мрію, щоб мої студенти продовжили те, що я не встигла.

– Обіймаючи посаду завідувачки кафедри філософії, суспільних дисциплін та іноземних мов і кафедри українознавства ТДМУ (2009–2015 рр.), ви викладали курс історії медицини. Чим був знаменитий цей період вашого життя?

– О, це був незабутній цікавий досвід спілкування та керування спеціалістами з цілком іншою сферою освіти. Дякуючи цьому педагогічному колективу, я повною мірою зрозуміла, що кожна людина – це особистість, кожна потребує особливого підходу й тоді розкриваються всі її таланти. Свою «притирку» зі

Офіційний опонент, проф. Юрій АХТЕМІЙЧУК, докторантка Антоніна ПРИШЛЯК, науковий консультант, проф. Михайло ГНАТЮК

крилатий вислів «Школа моєї мрії – це утопія, школа, де я навчаюсь, – це мій рай». Ці слова можна застосувати й для моєї альма-матер. Тернопільський медичний вищий навчальний заклад славиться потужною матеріально-технічною базою для навчальної, наукової та лікувально-діагностичної роботи, науковими досягненнями. І нині наш університет під керівництвом прогресивного демократичного ректора, заслуженого діяча науки і техніки України, члена-кореспондента НАМН України, професора М.М. Корди впевнено утримує лідерські позиції серед українських вишів. Досягнення університету високо оцінені на міжнародному рівні.

– Ваші побажання сучасним студентам?

– Медицина – це мистецтво. А мистецтво потребує великої любові, натхнення та важкої праці. Тому скажу, цитуючи пророчі слова Т.Г. Шевченка: «Учітьесь, читайте, і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь...». І ще: помилок не робить той, хто нічого не робить. Отже, тим хто не боїться важкої праці бажаю, як можна менше помилок...

– Ваші діти теж обрали лікарську професію?

– Син Володимир з відзнакою закінчив ТНМУ. Він – висококваліфікований, знаний в Україні лікар-психіатр, як і батько. Дуже гарний психотерапевт. Захистив дисертацію щодо депресії під керівництвом професора О.О. Фільца, завідувача кафедри психіатрії та психотерапії факультету післядипломної освіти ЛНМУ імені Данила Галицького. Працює в Тернополі та читає лекції студентам Українського католицького університету у Львові. Дружина Володимира – Оксана, викладачка англійської мови в ТНПУ, захистила докторську дисертацію з педагогіки. В родині двоє синів – Іван та Юрчик. Старший онук – студент 3 курсу ТНМУ. Менший навчається в

2 класі загальноосвітньої школи. Донька теж випускниця ТНМУ ім. Івана Горбачевського, який закінчила з відзнакою. Її фах – лікарка-неврологиня, голкорекс-лексотерапевтка, чуйна, уважна, успішна фахівчиня своєї справи. Разом з чоловіком Богданом виховують двоє дітей: Степана та Улянку. Чоловік доньки – військовий, учасник бойових дій (2014-2015 рр.) на сході України проти російських загарбників і зараз продовжує службу в лавах ЗСУ. Улянка навчається в 6 класі. Розумниця, красуня. Дуже гарно танцює та співає. Степанко – учень 9-го класу. Допитливий, кмітливий, талановитий ...

У ВІЛЬНИЙ ЧАС

– Чим цікавитеся у вільний час?

– Люблю читати. Зокрема, дуже подобається мені творчість сучасних українських письменників Юрія Андруховича та його доньки Софії. Проза й поезія Юрія Андруховича – музичне мереживо із слів! Сюжети Софії вражають переплетінням людських переживань і дол. Серед улюблених також твори В. Неборака, О. Ірванця. Студентам-медикам раджу прочитати книгу Юрія Покальчука «Те, що на споді», де описані різні психотипи людей, а лікарі у своїй роботі спілкуються з ними всіма. Захоплююся творчістю Сергія Жадана, Василя Шкляра. Книги Оксани Забужко давно стали сучасною класикою. З поетів старшого покоління найулюбленіші Микола Вінграновський та, звичайно ж, Ліна Костенко. Вразив твір «Мортарт 2.0» українського письменника бурятсько-монгольського походження Доржа Бату, який живе та працює в США й пише українською мовою. Серед найбільш знакових для мене книг про російсько-українську війну: «Аеропорт» і «Рейс» Сергія Лойка, «Укри» Богдана Жолдака, «Сліди на дорозі» Валерія Ананьєва. Читаю журнали «Український тиждень» і «Країна»... Люблю слухати музику, особливо джаз і завжди відвідую

«Jazz Bez» – Міжнародний джазовий фестиваль, який відбувається, зокрема, і в Тернополі. А також дивовижні симфонічні концерти під керівництвом диригента Мирослава Криля в Тернопільській філармонії. Справжнім святом для мене є й вуличні концерти-конкурси духової музики в Тернополі, і щорічні «Лемківські ватри» – фестивалі, де представлено цілий пласт самобутньої лемківської етнотури. Завдяки YouTube відкрила для себе молоду українську диригентку Оксану Линів, чиє ім'я нині всесвітньовідоме. Я також є поціновувачем таких музичних груп, як «Плач Єремії», «Брати Гадюкіні», «Мертвий Півень», «Даха Браха»... Люблю кіно як мистецтво. Особливо близьке мені українське поетичне кіно Івана Миколайчука, Сергія Параджанова, Леоніда Осики... Серед улюблених – сучасний мюзикл «Гуцулка Ксеня», фільм «Відда-

Антоніна ПРИШЛЯК на науковій конференції з проф. І.Ю. ОЛІЙНИКОМ

на» за мотивами роману Софії Андрухович, чудові фільми Ахтема Сеїтаблаєва «Кіборги», «Хайтарма», «Чужа молитва», фільм-екшн «Захар Беркут». Сильне враження справила на мене документальна стрічка про Василя Сліпака «Міф» режисерів Леоніда Кантера та тернополянина Івана Яснія. Люблю біографічні художні фільми про цікавих людей... А ще подобається мені мандрувати. Запам'яталися екскурсійні поїздки до Польщі, Німеччини, Болгарії, Румунії, Угорщини, Македонії, Іспанії, Франції, Греції, Італії, країн Балтії, Скандинавії, відвідини Каїру та Луксору в Єгипті. Музеї, картинні галереї, замки, фортеці, краєвиди залишили незабутні враження... Об'їздила майже всю Україну. А за часів СРСР побувала в Бресті, Ленінграді, Москві, Ульяновську, Ташкенті, Самарканді.

– Які моральні цінності для вас найважливіші?

– Головне – любити людей, життя, любити себе. Любов до себе проявляється і в любові до ближніх, до всього світу. Любов понад усе.

Лідія ХМІЛЯР

Антоніна ПРИШЛЯК під час експерименту на кафедрі патологічної фізіології з асистенткою Валерією БОЛЯРСЬКОЮ (1986 р.)

зовували заходи задля профілактики шкідливих звичок і пропаганди здорового способу життя, різні конкурси, зустрічі з цікавими та відомими людьми. Відвідати їх мали змогу всі бажаючі. На зустріч з письменниками Юрієм Андруховичем, Юрієм Іздриком приїжджала молодь і з інших міст – Львова, Чернівців, Івано-Франківська. Дуже популярними були також екскурсії. Маршрути обирали різноманітні: Карпати, печери Тернопільщини, замки «Золотої підкови» Львівщини, Збарозький та Кам'янець-Подільський замки, Вінниця, старовинний Дрогобицький замок у Тернополіському медичному університеті завжди було та залишається цікавим і багатогранним. Люблю працювати зі студентською молоддю, якій прагну передати свої знання, вміння та досвід. Завжди докладно пояс-

співорітниками я розпочала з неформального спілкування в екскурсійних подорожах рідним краєм до Дня працівників освіти. Ми гарно спрацювалися. Наші кафедри багато чого досягли. За цей період у мене лише приємні спогади. Але певні обставини повернули мене на рідну кафедру анатомії людини.

– Як закінчили б речення «Для мене ТНМУ – це ...»

– ... все моє свідоме життя. Нині, працюючи тут, я й надалі пізнаю чудовий світ Божого створіння – людину, її народження, її життєві можливості, причини хвороби й смерті. Водночас допомагаю пізнавати цю науку студентам. «О невимовний, о неповторний, о неосяжний світе форм», як сказав поет. І це все про людину... Коло входу до Тернопільської загальноосвітньої школи №6 лежить так званий «філософський камінь», на якому викарбовано

Антоніна ПРИШЛЯК зі студентами та диригентом Мирославом КРИЛЕМ після концерту симфонічної музики

ДИРЕКТОР ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ КОМУНАЛЬНОЇ ЛІКАРНІ №3 ЮРІЙ ЛАЗАРЧУК: «МАЄМО ВІДПОВІДНУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНУ БАЗУ Й ДОСТАТНЮ КІЛЬКІСТЬ ФАХІВЦІВ»

«Я єдиний у лікарні, який має трудову книжку колгоспника. Так-так, саме колгоспника з облікованими трудовими днями. Працював у тракторній бригаді помічником зварювальника в господарстві «Мир», – з усмішкою розповідає директор третьої міської лікарні Юрій Лазарчук.

До медичного інституту він вступав двічі. Першого разу не вистачило кілька балів. Проте наполегливість узляла гору. «Ще в школі вирішив, що стану лікарем, – зауважує Юрій Васильович. – Поразка мене не зламала, навпаки. Я не хотів відмовлятися від своєї мрії. Праця ж у колгоспі стала цікавим досвідом».

– Обрати фах вас надихнули батьки?

– Ні, це було моє рішення. Вони його лише підтримали. Мої батьки – вчителі. Мати викладала українську мову й літературу, а батько – математику та фізику. Старший брат – лікар, але я не можу сказати, що він мене захопив медициною. Це сталося само собою.

– Чим роки навчання були особливі для вас?

– Освіту здобував у ще тоді Тернопільському медінституті. Вчитися треба було багато й наполегливо. Попри те, вдавалося вести й активне студентське життя. Деякий час був президентом клубу інтернаціональної дружби «Горизонт». Тодішній очільник інституту Іван Сміян любив жартувати, що у виші лише один ректор та один президент. Такі клуби були дуже популярними в тодішньому СРСР та існували майже у всіх навчальних закладах. Їх створили, щоб комунікувати з іншими студентами-іноземцями. Студентом я об'їздив багато міст, побував, зокрема, у

Телаві, Тбілісі, що в Грузії, Махачкалі, Казані – в Росії... Звісно, не враховуючи ще міста в Україні. Це, мабуть, найяскравіші спогади зі студентських часів.

– Де починався ваш трудовий шлях у медицині?

– За розподілом я потрапив до Острозької районної лікарні на Рівненщині ортопедом-травматологом. Коли прийшов сюди на роботу, то там працювали два лікарі, один на той час перебував у відпустці, а другий показав мені заклад і пішов у відпустку наступного дня. Я залишився сам на сам з хворими. Звичайно, мав лікарський досвід під час навчання в інтернаті, але це не те, коли починаєш власну лікарську практику. Той місяць, коли я працював один, був дуже непростий.

– Як зустрів вас Тернопіль?

– Це моє рідне місто. Мій приїзд збігся з першим роком відновлення державної незалежності України. Часи були непрості. Влаштувався на роботу лікарем-ортопедом у третю міську лікарню. Спершу працював у поліклініці, а згодом – у стаціонарі, пізніше – завідувачем відділення ортопедії та травматології, допоки не очолив лікарню.

– Ваша кар'єра складалася доволі карколомно.

– Пройти всі щаблі – дуже добре для директора лікарні. Знаю всі «підводні камені», які можуть траплятися на роботі. Досвід і багаж знань дають можливість приймати доволі виважені рішення. Намагаюся не випускати з уваги жодної дрібниці. Мої колеги – лікарі, середній та молодший медичний персонал – це колектив однодумців, які прагнуть допомогти тим, хто

цього потребує. Практичну роботу я так і не залишив. Оперую й досі, це моє покликання та улюблена справа. Маю можливість допомагати хворим покращити їхню якість життя, тому хочу й надалі її використовувати. Якогось випадку не хочу викремлювати. Найбільше запам'ятовуються, мабуть, найскладніші. Їх дуже довго аналізує, раджує з колегами, а потім обдумую, як зробити ще краще. В

медичині немає однакових випадків, навіть якщо недуга та сама, то все одно в кожній людини перебіг її різний. Це потрібно враховувати та бути готовим.

– Чим особлива третя міська лікарня?

– Наша лікарня складається з поліклініки та стаціонару, загалом 14 відділень, допомогу недужим надають 92 лікарі та 123 медичних сестер. Окрім того, при лікарні діють чотири кафедри Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського. Тож сту-

денти не лише можуть навчатися, а й бачити результати лікування на практиці. Як на мене, це дуже дієво й потім їм дуже згодиться, коли самі стануть лікарями. Наші працівники завжди радо йдуть назустріч молодому поколінню та діляться власними знаннями. Маємо ж виховати гідну заміну.

Дещо з історії нашого закладу: 1998 року вперше в Тернополі з'явилася ендоскопічна стійка. За допомогою цього обладнання виконують малотравматичні лапароскопічні операції. Вперше в нашому місті також почали робити операції зі встановлення ендопротезів кульшового суглоба. Фахівців для навчання запрошували з Києва. Можемо похвалитися й фізіотерапевтичною базою. Маємо басейн і сучасне обладнання, яке допомагає пацієнтам успішно пройти реабілітаційний період. Активно розвиваємо пластичну хірургію. Досягли чимало успіхів у цій галузі.

– Який напрямок почали активно розвивати?

– Надання паліативної медичної допомоги. Це зараз особливо на часі. Так, улітку на базі Малашовецької лікарні відкрили відділення паліативної допомоги. Воно розраховане на 15 пацієнтів, по двоє в кожній палаті. Приміщення обладнане всім необхідним, аби надавати симптоматичну та знеболювальну терапію людям з невиліковними хворобами. Це відділення стало першим у Тернопільській міській територіальній громаді, де надають паліативну допомогу. Заклад такого ж профілю на території області є лише у селі Плотича.

Варто сказати, що паліативна допомога – це не просто знеболення, а повноцінний вид ме-

дичної допомоги, який передбачає спостереження за пацієнтом, турботу про його психологічний стан, правильне харчування, необхідні аналізи та обстеження, реабілітацію. Зазначу, що, за потреби, наші фахівці можуть надавати паліативну допомогу й удома хворого. В нас напрацьована база та достатня кількість фахівців. Наша мета – покращити якість життя як пацієнта, так і сім'ї, його рідних і близьких. Якщо брати статистику по всій Україні, понад півтора мільйона осіб щороку потребують паліативної допомоги.

– Як коронавірус змінив життя лікарні?

– Кардинально. Наш медичний заклад визначений для шпиталізації пацієнтів з COVID-19. Зосереджені на боротьбі з коронавірусною інфекцією, маємо все необхідне обладнання.

– Ви одним з перших лікарів у Тернополі щепилися. Чи не було лячно, адже стільки полеміки довкола вакцинації?

– Ні, вважаю, що це єдиний спосіб подолати недугу. Якщо не лікарі, то хто має подавати приклад? В умовах пандемії всі маємо можливість отримати вакцинацію проти COVID-19 – погоджену Всесвітньою організацією охорони здоров'я – безоплатну та безпечну. Відтак маємо скористатися цим шансом і захистити себе. Скажу відверто: зараз ковідні хворі набагато важчі. Чому? Бо невакциновані. Перебіг недуги складніший. Як правило, вони потребують кисневої підтримки. Є великий психологічний момент, тому що нагнітається ситуація й багато поширених міфів щодо вакцин.

Через пандемію ми використовуємо лише на 40 відсотків своїх потужностей, що не може не засмучувати. Сподіваюся, що ми врешті подолаємо COVID-19 і повернемося до звичного режиму роботи.

Мар'яна СУСІДКО

ВІТАЄМО!

2 січня вивопниться 75 років начальникові Тернопільського обласного бюро судово-медичної експертизи, колишньому старшому викладачу кафедри судової медицини ТНМУ Ігорю Олексійовичу ЮХИМЦЮ.

Вельмишановний Ігорю Олексійовичу! Сердечно вітаємо Вас з 75-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту й успішно пройшли понад 20-літній трудовий шлях аспіранта, асистента, старшого викладача кафедри судової медицини, а згодом впродовж понад 30 років очолюєте Тернопільське обласне бюро судово-медичної експертизи.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з талановитих випускників другого покоління, одно-

го з провідних судмедекспертів України, відомого й за її межами, за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Свідченням високого професіоналізму є Ваша трирічна діяльність на посаді лікаря-судмедексперта судово-медичної лабораторії Центральної групи військ 1988-1991 рр.

Творча багатогранність Вашого таланту проявляється в майстерності як художника професійного рівня. Всім пам'ятне, зокрема, Ваше художнє оформлення першої експозиції музею історії університету.

Високої оцінки заслуговує також Ваша багатогранна громадська діяльність, активна гро-

мадянська позиція як члена президії Асоціації головних лікарів Тернопільської області.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначені Почесною грамотою МОЗ України, пам'ятними відзнаками МВС України, подяками й пам'ятними медалями громадської організації «Спілка ветеранів локальних війн та збройних конфліктів», зокрема орденом Гіппократа, неодноразово – Почесними грамотами та грамотами Тернопі-

льської обласної державної адміністрації й обласної ради, а також грамотами та подяками адміністрації медінституту.

Бажаємо Вам, вельмишановний Ігорю Олексійовичу, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових здобутків у Вашій благодійній діяльності, добробуту, душевного спокою, людського тепла, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного, щасливого життя.

Ваш ювілей – то мудрості пора.

Хай буде вдосталь і в житті, і в домі
Здоров'я, щастя, злагоди,
добра,

Добробуту та щирої любові!
Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я.Горбачевського

21 грудня відзначила ювілейний день народження ветеран ТНМУ, доцентка Олена Василівна БОЙКО.

Вельмишановна Олено Василівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження.

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після восьми років практичної лікарської роботи успішно пройшли майже 30-літній трудовий шлях асистентки, доцентки кафедри факультетської терапії, очільниці курсу фізіотерапії.

Після припинення науково-педагогічної діяльності на кафедрі Ви ще впродовж восьми років реалізовували власний досвід у консультативно-лікувальному центрі медуніверситету та на кафедрі медико-екологічних і соціальних проблем здоров'я Тернопільського національного економічного університету.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одну з талановитих перших випускниць, відомого науковця, досвідчену клініцистку-терапевтку, педагогиню та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема як відповідальної за культурно-масову роботу на кафедрі, кураторки студентських груп, лекторки товариства «Знання». Пам'ятні студентські вечори поезії, які Ви організовували. Ви не лише любите поезію, але й самі пишите вірші, видали збірку, присвя-

1 січня відзначатиме ювілейний день народження ветеран ТНМУ, кандидат медичних наук Анна Михайлівна ГРЕЧУХ.

Вельмишановна Анно Михайлівно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а після трьох років практичної лікарської роботи успішно пройшли 33-літній трудовий шлях: спочатку клінічної ординаторки кафедри неврології, згодом – асистентки кафедри пропедевтичної терапії, викладачки університетського медичного коледжу.

Після припинення науково-педагогічної діяльності в ТНМУ Ви впродовж шести років реалізовували свій великий педагогічний досвід у Тернопільському приватному медичному коледжі.

чену рідним, університету, друзям юнацьких літ.

Ваша порядність, працелюбність, жіночність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення

робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Олено Василівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, добробуту, людського тепла, душевного спокою, сімейного благополуччя й затишку, щасливого довголіття.

Нехай добром наповнюється хата,
Достатком, щирістю і сонячним теплом.
Хай буде вірних друзів в ній багато,
Прихильна доля огорта крилом.

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як відомого науковця, висококваліфіковану клініцистку-терапевтку, досвідчену педагогиню та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків. Особливо цінуємо Ваші неординарні зусилля щодо виховання у студентів високої духовності, моральності й патріотизму.

Активною була й Ваша громадська діяльність, зокрема, як кураторки студентських груп, лекторки товариства «Знання» і «Просвіти», членкині профкому працівників університету.

Ваші порядність, працелюбність, жіночність, інтелігентність, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Анно Михайлівно, доброго здоров'я, людського тепла, душевного спокою, добробуту, благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Хай щастя панує у Вашому домі
І радість у ньому живе,
Здоров'я міцного і щирої долі
Хай Бог посилає і Вас береже!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

24 грудня виповнилося 85 років почесному професорові ТНМУ, колишньому завідувачу, тепер – професорові кафедри оториноларингології Російського університету дружби народів і завідувачу курсу оториноларингології медичного факультету Московського державного університету імені М.В. Ломоносова, заслуженому діячу науки Російської Федерації Василю Федоровичу АНТОНІВУ.

Вельмишановний Василю Федоровичу!
Сердечно вітаємо Вас з 85-літтям!

У стінах Тернопільського медінституту (тепер – ТНМУ) Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після трьох років практичної лікарської роботи в Луганській області ваша наукова, клінічна, педагогічна й виховна діяльність, Ваш трудовий шлях від клінічного ординатора, аспіранта до професора, заслуженого діяча науки Російської Федерації, академіка Міжнародної академії оториноларингології пройшли у московських навчальних і наукових медичних закладах. Ви очолювали кафедру оториноларингології Російського університету дружби народів, Науково-клінічний центр оториноларингології Російської Федерації, Центральну атестаційну комісію з оториноларингології при МОЗ РФ і нині реалізовуєте свій великий досвід як професор кафедри, завідувач курсу

оториноларингології Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова, заступник головного редактора двох профільних науково-практичних жур-

налів, член спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій, академік Міжнародної академії інформатизації при ООН.

Ректорат, профком і весь колектив ТНМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з найталановитіших перших випускників, почесного професора нашого університету, видатного, відомого в усьому світі вченого та клініциста-оториноларинголога.

Особливої уваги заслуговує Ваша активна громадська, патріотична діяльність як голови ради Товариства української культури «Славутич» у Москві, члена управи Світової федерації українських лікарських това-

31 грудня виповнюється 50 років доцентві кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я ТНМУ, кандидату економічних наук Володимирові Семеновичу ГАБОРУ.

Вельмишановний Володимире Семеновичу!
Сердечно вітаємо Вас з 50-літтям!

Після закінчення Тернопільського інституту народного господарства Ви пройшли успішний 27-літній трудовий шлях за фахом на виробництві й викладацькій роботі у двох вищих навчальних закладах, захистили кандидатську дисертацію, а останній рік працюєте доцентом кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я ТНМУ імені І.Я. Горбачевського.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко по-

важають і щиро шанують Вас як висококваліфікованого фахівця, вмілого педагога та вихователя

студентської молоді за сумлінну працю, високий професіоналізм, зразкове виконання своїх службових і громадських обов'язків. Ваші порядність, працелюбність,

1 січня відзначатиме ювілейний день народження ветеран ТНМУ Лідія Андріївна ГЕРАСИМЧУК.

Вельмишановна Лідіє Андріївно!
Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви успішно пройшли понад 30-літній трудовий шлях лаборантки спочатку кафедри патологічної фізіології, згодом – загальної хірургії, виконували одну з найважливіших ділянок роботи – лабораторне та організаційне забезпечення навчального й наукового процесу.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас за багаторічну невтомну працю,

високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, жіночність, інтелі-

гентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Василю Федоровичу, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, творчого натхнення, нових здобутків у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Хай стелиться життя розмаєм
І хилить щастя повен цвіт,
Ми від душі бажаєм
Здоров'я міцного і многаєм
літ!
Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

інтелігентність, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Володимире Семеновичу, міцного здоров'я, невичерпної енергії, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Бажаєм успіхів великих у роботі
Й побільше творчих Вам натхнень.
Нехай минають завжди всі турботи
І хай приносить радість кожен день.
Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

гентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування молодими працівниками.

Бажаємо Вам, вельмишановна Лідіє Андріївно, доброго здоров'я, душевного спокою, людського тепла, добробуту, сімейного благополуччя й затишку, невичерпного життєвого оптимізму, активного та щасливого довголіття.

Хай на життєвій Вашій довгій ниві
Росте зерно достатку і добра,
Щоб Ви були здорові і щасливі,
Щоб доля тільки світлою була!
Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

ПОСТАТІ

ВІН ЛЮБИВ УКРАЇНУ ДО ГЛИБИНИ ВЛАСНОЇ КИШЕНІ

21 грудня минуло 170 років від дня народження великого українця – аграрія, землевласника, культурного та громадського діяча, мецената Євгена Чикаленка.

Його життєвий подвиг замовчувався в комуністичні часи. Зрештою, й нині про нього мало що знають сучасники. Він родом із села Перешори, тепер – Одеської області, із заможної та працьовитої родини. У цьому селі коштом сім'ї Чикаленків у 1830-х роках була збудована церква. 1962 року храм тодішня влада зачинила, а 1985-го – зруйнувала. У селі розмовляли українською або ж «по-селянськи», як із зневагою тодішні господарі російської імперії називали українську мову. Але саме українська мова була та залишилася до кінця життя Євгена Чикаленка першим і найяскравішим знаком рідного дому.

Євгенові Чикаленку пощастило під час навчання (спочатку в Одеському пансіоні, потім – у Кропивницькому реальному училищі, а далі – в Харкові й Києві) познайомитися з такими самими, як він, небайдужими до України людьми: Володимиром Антоновичем, Панасом Саксаганським (Тобілевичем), Миколою Садовським, Іваном Карпенком-Карим, Миколою Лисенком, Дмитром Дорошенком, Михайлом Грушевським. Завжди до них дослухався. Навчаючись у Харківському університеті, був діяльним у драгоманівському радикальному гуртку, за участь в якому заарештований та перебував п'ять років під наглядом поліції в рідному селі Перешори. Там Євген Чикаленко, після смерті батька, почав господарювати в родинному маєтку. Пише та видає практичні поради для сільського господарства: «Розмови про сільське хазяйство» в п'яти книгах, що становили своєрідну популярну україномовну енциклопедію. Щоб зрозуміти, в яких умовах видавали її, слід сказати, що цілих п'ять років, переступаючи через Емський указ 1876 року, Чикаленко домагався дозволу надрукувати свою працю. Крім того, був меценатом різних починів: на його гроші видано «Російсько-український словарь» Уманця-Комарова (Львів, 1893-1898), чотири томний «Словарь української мови», довершений Борисом Грінченком. Євген Чикаленко сприяв виданню та поширенню двотомного роману «Чорна рада» П. Куліша (Одеса 1900-1901 рр.), допомагав журналу «Кіевская старина», даючи суттєву грошову винагороду за найкраще написану історію України

та сплачуючи гонорари за українські твори письменства (М. Коцюбинському, В. Винниченку, І. Франку, С. Васильченку, О. Кобилянській, А. Тисленку та ін.), зорганізував при Науковому товаристві імені Шевченка у Львові фонд ім. Мордовця для фінансової допомоги письменникам, фінансував тижневик Революційної української партії «Селянин», став одним з фундатором «Академічного Дому» у Львові, заохочуючи наддніпрянську молодь їхати на навчання до Львова. Чикаленко щиро віддавав власні великі статки заможного землевласника рідній нації, розвиваючи та пропагуючи її ідентичність. Він твердив, що головна проблема української нації

Євген ЧИКАЛЕНКО

полягає в тому, що вона є «недоформованою». І на жаль, навіть на 30-у році відновлення нашої незалежності це проявляється у висловлюваннях «кака яка різниця?».

1900 року Євген Чикаленко переїхав до Києва, де активно ввійшов у громадське життя. Був членом «Старої громади», загальної української безпартійної демократичної організації, Української демократичної партії (з 1904 року), Української демократично-радикальної партії (з 1905 р.). 1908 року був ініціатором заснування Товариства українських поступовців та його фактичним головою. Це була таємнича організація українців, куди входили М. Грушевський, С. Петлюра, С. Єфремов, В. Винниченко та інші.

Найбільше до пробудження національної свідомості, всупереч столипінській реакції, спричинився фундацією (за підтримки Василя Смиренка та Леоніда Жебуньова) єдиних українських щоденних газет на Наддніпрянщині – «Громадська думка» (1906) і «Рада» (1906–1914). Щоб видання «Рада» виходило, йому довелося продати 200 десятин землі. 1914 року російський уряд заклав україномовну «Раду». Почалися переслідуван-

ня. І тому під час Першої світової війни Чикаленко переховався від утисків поліції у Фінляндії. Стреси, конфлікти, погрози, переслідування позначилися на його здоров'ї. Від нервового перевантаження захворів на виразку шлунка. З початком революційних подій 1917 року повернувся до Києва. Саме Євген Чикаленко був ініціатором скликання Центральної Ради. Він також закликав Михайла Грушевського повернутися з Москви та очолити цей орган, всупереч існуючій думці оточення, що це повинен бути Чикаленко. Але його хвороба була підставою для рішучої відмови на користь М. Грушевського.

Перша світова, а за нею дві революції, геть змінили українське село. Було образливо брідко, що на перші ролі повибивалися пройдисвіти та шахраї, горлопани та паскудники. Відтепер саме вони правила громадою, тероризуючи порядних людей. У повітах зчинилися самовільні захоплення землі й майна. Дивлячись наперед, Євген Чикаленко ліквідував власне господарство, дешево продавши його. Найбільш чого він боявся тоді – це знищення української ідеї та реставрації московської монархії. Що й сталося через деякий час. М. Грушевський довго при владі не втримався. Водночас одним з претендентів на очолення верхньої влади в Україні знову був висунений Є. Чикаленко. Але він одразу відмовився, вважаючи, що Другий Гетьманат має очолити людина військова. І тоді всіх задовільнила кандидатура Павла Скоропадського. Не один раз Є. Чикаленку пропонували очолювати уряд або в крайньому разі – стати міністром земельних справ, та він не погоджувався, посилаючись на стан здоров'я.

1920 року за особистої підтримки Симона Петлюри Євген Чикаленко переїхав до Австрії. Швидко закінчилися кошти й жити довелося «у великій бідності». Щоб якось владнати фінансові справи, Чикаленко змушений був переїхати до Чехословаччини. Але це не врятувало. Виразка шлунку перейшла в рак. 20 червня 1929 року в місті Подебради в Чехії Євген Чикаленко помер, а тіло, за його волею, було спалено. Нині урну з прахом вважають втраченою. 1998 року Міжнародний благодійний фонд «Ліга українських меценатів» заснувала премію імені Євгена Чикаленка, яку присуджують за добросовісну діяльність. Її гаслом є слова Євгена Чикаленка: «Мало любити Україну до глибини душі, треба любити її й до глибини кишені».

Степан ВАДЗЮК, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки ТНМУ, професор

1 січня виповнюється 75 років від дня народження професору кафедри отоларингології, офтальмології та нейрохірургії ТНМУ Петрові Васильовичу КОВАЛИКУ.

Вельмишановний
Петре Васильовичу!
Сердечно вітаємо Вас з 75-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після 13 років практичної лікарської роботи й викладання на кафедрі медичної підготовки та цивільної оборони Тернопільського фінансово-економічного інституту, захисту кандидатської дисертації успішно пройшли 37-літній трудовий шлях від асистента до професора кафедри отоларингології, офтальмології та нейрохірургії, яку Ви впродовж п'яти років очолювали.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з талановитих випускників другого покоління, відомого науковця, висококваліфікованого клініциста-оториноларинголога, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Цінуємо також Ваш талант художника – учасника міських та обласних виставок картин.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до

людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Петре Васильовичу, доброгo здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, творчого натхнення, нових здобутків у Вашій благородній діяльності, душевного спокою, добробуту, людського тепла, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Бажаємо щастя, здоров'я і сили,
Щоб довгі літа плечей не схилили,
Щоб спокій і мир панували на світі,
Щоб радість знайшли Ви в онуках і дітях!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

4 січня відзначатиме ювілейний день народження професорки курсу фізіотрії кафедри пропедевтики внутрішньої медицини та фізіотрії ТНМУ, доктор медичних наук Світлана Іванівна КОРНАГА.

Вельмишановна
Світлано Іванівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після 15 років практичної лікарської роботи, навчання в клінічній ординатурі та захисту кандидатської дисертації успішно пройшли 21-літній трудовий шлях: спочатку асистентки, доцентки, а останні дев'ять років – професорки кафедри пропедевтики внутрішньої медицини та фізіотрії.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одну з талановитих випускниць другого покоління, відомого науковця, висококваліфіковану

клініцистку-фтизіатричну, досвідчену педагогиню та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Цінуємо Вашу активну громадську діяльність, зокрема, як кураторки студентських груп, членкині університетської комісії тестового контролю знань студентів.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначені грамотами міської та обласної рад, президії обласної організації профспілки медичних працівників, грамотами й подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, жіночність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Світлано Іванівно, доброгo здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Хай злагода буде, хай буде любов,
Хай тисячу раз повторяться знов
Хороші, святкові і пам'ятні дні,
Хай сонце всміхається Вам у житті!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

